

Det svenska sammanhanget och tre observationer

Bosse Pettersson

Fristående folkhälsokonsult, f.d. Stf. Generaldirektör vid Statens folkhälsainstitut. E-post: bosse.pettersson@socialstyrelsen.se.

Utgångspunkten för denna kommentar är mitt deltagande från ax till limpa i den globala WHO-processen om dels den globala s.k. Marmotkommissionen, dels som en i den Sverigeledda nordiska referensgruppen till professor Denny Vägerö i hans egenskap som en av 18 kommissionärer.

Sverige och Norden var initialt starkt pådrivande inom WHO för en Marmotkommission i sig och ansåg att vi mot bakgrund av Sveriges nationella folkhälsopolitik hade viktiga infallsvinklar och erfarenheter att bidra med. Det visade sig, som förväntat, att Marmotkommission snabbt slog in på en ideologiskt radikal kurs. Genom regeringsskiftet 2006 blev det omgående uppenbart att regeringens engagemang för den av riksdagens 2003 fastställda nationella folkhälsopolitiken, liksom engagemanget för den globala Marmotkommission snabbt kyldes ner.

Folkhälsoinstitutet var förtjänstfullt snabbt med att översätta sammanfattningen av den globala kommissionsrapporten. Själva uppföljningen och att föra in relevanta delar i Sveriges nationella folkhälsopolitik rann däremot ut i sanden. Innehållet var i centrala delar bristfälligt och inte heller fanns det någon politisk jordmån.

Jag väljer två positiva kommentarer och ett frågetecken.

Mot bakgrundsteckningen ovan kan för det första konstateras att Malmökommissionen både räddat ansiktet på Sveriges folkhälsopolitik och samtidigt skapat ett mervärde genom att visa hur den kommunala nivån kan agera för att dra sitt strå till stacken för att minska social ojämlikhet i hälsa. Genom sina konkretiseringar blir det också tydligt vilken typ av åtgärder som behövs, istället för allmänna välmenande fraser. Återstår nu för Malmö att visa att åtgärderna blir genomförda och demonstrera att ”implementeringshindren” kan övervinnas. För det andra visar kommissionens process och resultat att det är möjligt att engagera andra sektorer på deras verksamhets villkor och inte hemfalla åt hälsoimperialism. Frågetecknet handlar om den politiska process som måste till för att legitimeras, driva på och utkräva ansvar för att hälsan i Malmö blir mer jämlik. Kommissionens förslag till mål har inte blivit politiskt fastställda, även om det verkar finnas en övervägande politisk samsyn. Härmed sänks garden för ett offensivt arbete och ansvarsutkrävandet urholkas.